

OLMMOŠVUOIGATVUOHTAGUOVDDÁŽA DOAIBMAČILGEHUSA 2013 ČOAHKKÁIGEASSU

Čoahkkáigeasus ovdanbuktojuvvo Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža ja dan olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti doaimmat jagis 2013. Doaimmat speadjalastojit erenoamážit láhkaáddimis meroštallojuvvon doaimmaide.

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža doaimmat jagis 2013

Dieđiheami, skuvlema, bajásgeassimaja dutkamusa ovddideapmi

Dieđihandoaimma ollašuhttima várás Olmmošvuoigatvuohtaguovddážis leat ruoktosiiddut (www.ihmisoikeuskeskus.fi) ja aktiivalaš Facebook-dieđiheapmi. Jagis 2013 Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš buvttadii Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža sihke fitnodagaid olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima gieđahalli artihkkaliid Olmmošvuoigatvuohtagiehtagirjái. Lassin čállojuvvojedje bivdagis dahje fállujuvvojedje almmustahttima várás muhtun ládđeartihkkalat ovddit fáttáid lassin olmmošvuoigatvuohtabajásgeassimis.

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža lágidan dilálašvuođat leat guovddáš vuohki dieđihit ja skuvlet áigáiheivvolaš vuođđo- ja olmmošvuoigatvuohtafáttáin. Jagis 2013 Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš deaivvadii iežas dilálašvuođaid ja eará sáhkavuoruid bokte badjel 1 500 olbmo. Álbmotdilálašvuođaid lassin Olmmošvuoigatvuohtaguovddážis fitne eatnat galledeaddjjoavkkut earet eará oahppolágádusain.

Čuovvovaš ossodagas gieđahallon olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima guoski čilgenbarggu lassin Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš attii maiddái ieš olmmošvuoigatvuohtaskuvlema. Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš skuvlii suopmelaš doalvunkredihtalágádusaid, Finnvera, Finnpartnership ja Finnfundi bargoveaga sihke ministerijaid virgeolbmuid fitnodatdoibmii ja olmmošvuoigatvuohtii gulavaš gažaldagaid várás.

Dutkandoaimma ovddideami várás Olmmošvuoigatvuohtaguovddážiis eai dál leat resurssat, muhto álgoságastallamat fáttá birra lea gevvon olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti dutkanbeliid ovddasteaddji lahtuiguin.

Čilgehusat vuodđo- ja olmmošvuoigatvuođaid ollašuvvamis

Olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima ovddideaddji mandáhtas mielde Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš álggahii dalán vuodđudeami maŋŋá gártet olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima ollašuvvama suomelaš skuvlenuogádagas. Dát vuosttas olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima guoski riikkasis čilgehus ollašuhtui váldoáššis jagi 2013 áigge ja almmustahtui jagi 2014 álggus. Čilgehusa dahkamii oassálaste joavku eará skuvlensektoriid ja olmmošvuoigatvuohtabajásgeassima áššedovdit.

Álgagat ja cealkámušat

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš attii jagis 2013 earet eará kommeantta demokratiija- ja olmmošvuoigatvuohtabajásgeassimis oahpaheaddjiskuvlemis sihke cealkámuša, mii guoská láhkaálgagiid LA 27/2012 (máná fuolaheamis ja deaivvadanvuoigatvuođas addojuvvon lága nuppástuhttin) ja 28/2012 (rihkuslága nuppástuhttin deaivvadanvuoigatvuođa oasil).

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš addá cealkámušaid maiddái riikkaidgaskasaš organisašuvnnaide. Cealkámušat laktásit dájvja ráđđehusa dahkan raporttaide, mat gusket riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuohtasoahpamušaid ollašuhttima. Cealkámušat addojuvvojit lassin komiteaid bivdagis eará jearahallamiid várás, oppalaškommeantahápmosiid várás sihke eará barggu vuolde leahkki áššegirjjiid várás vejolašvuođaid mielde.

Oassálastin eurohpálas ja riikkaidgaskasaš ovttasbargui

Riikkasis olmmošvuoigatvuohtainstitušuvnnaid eurohpálas fierpmádat (ENNHRI) lea Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža lagamus riikkaidgaskasaš ovttasbargoguoibmi. Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš lea jagis 2013 oassálastán ENNHRI:a vulložas bargujoavkkuid doaimmaide ja ságastallan eará institušuvnnaid áššedovdiiguin áigeguovdilis gažaldagaid birra.

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš bargá maiddá jamma ovttasbarggu riikkasis vuoddo- ja olmmošvuoigatvuohtadoaibmiid olis.

Eará vuoddo- ja olmmošvuoigatvuođaid ovddideapmai ja ollašuhhtimii gulavaš doaimmat

Jagis 2013 Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš oassálasttii olmmošvuoigatvuohtadoaibmiid panela bargui sihke dan ráhkadan loahppacealkámuššii stáhtaráđi vuosttas vuoddo- ja olmmošvuoigatvuohtadoaibmaprogramma ollašuhhtima birra. Lassin Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš fála áššedovdidoarjaga ON:a lámis olbmuid vuoigatvuođaid guoski soahpamuša ratifiserema válmátallama várás.

Olmmošvuoigatvuohtaguovddáš attii maiddá dieđu ON:a ja Eurohpá ráđi komiteaidda raporterema sierra mutttuin ee. TSS-soahpamuša oasil. Dat čuovui jođus leahkki soahpamušfidnuid ja dieđihii cealkámušbivdagiid birra ja soahpamušaide gulavaš dáhpáhusaid birra.

Olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti doaimmat jagis 2013

Olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti čoahkkaniid jagis 2013 njealji gearde: geassemánus, čakčamánus, skábmamánus ja juovlamánus. Jagi áigge áirrasgotti dohkkehii Olmmošvuoigatvuohtaguovddáža ovddit jagi doaimmačilgehusa sihke doaimmaplána jahkái 2014. Geassemánus ráhkaduvvui cealkámuš dásseárvolága ja ovttaveardásašlágaid ođastusproseassain. Mánngga čoahkkimis gieđahallojedje maiddá Olmmošvuoigatvuohtabajasgeassima ja – skuvlema guoski čilgehus, masa vuodduduvvi ávžžuhusaid áirrasgotti attii juovlamánus.

Olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti juhkosiid lohkomearri lasihuvvui jagi 2013 loahpas. Olmmošvuoigatvuohtajuhkosa báldii ásašuvvui vuoddo- ja olmmošvuoigatvuođaid ollašuhhtima čuovvunjuogus sihke lámis olbmuid juhkosa plánenjoavku.

Sámedikki ságajođiheaddji Klemetti Näkkäljärvi lea olmmošvuoigatvuohtaáirrasgotti lahttu.